

3 . Bârsești-Vrâncioaia | Județ: Vrancea | Punct: Platoul Dumbravă | Anul: 2017

Anul: 2017

Cod RAN: 175233.01

Perioade: Evul Mediu

Epoci: Epoca medievală târzie

Categorii sit: Religios, ritual și funerar

Autori: Emilian Teleaga, Ecaterina Ghiță, Ilie Ganțev, Gheorghe Leahu, Ștefan Postică, Eugeniu Sicinschii

Instituții: Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București, Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București, Universitatea de Stat din Republica Moldova, Universitatea de Stat din Republica Moldova, Universitatea de Stat din Republica Moldova, Universitatea de Stat din Republica Moldova

Raport

Cercetările arheologice din 2017 de pe platoul Dumbravă al comunelor Bârsești și Vrâncioaia au urmărit săparea completă a grupului de tumuli identificați și parțial săpați în 2016 în grădina aflată în proprietatea Anuței Danțiș (fig. 1). În 2016 au fost săpați complet trei tumuli ridicați în perioada culturii Monteoru (movilele 40, 41 și 42), dintre care unul, tumulul 41, este constituit din trei movile de pietre alipite; în învelișul de bolovani ale movilelor 41 și 42 s-au găsit morminte secundare de incinerare, unele dintre ele fiind probabil hallstattiene târzii -nota 2. Tumulii 41 și 42 suprapuneau morminte ale culturii Monteoru, care, datorită condițiilor meteorologice nefavorabile la sfârșitul anului 2016, nu au putut fi cercetate în totalitate. Aceleași grupe tumulare aparține și movila 39, din care în 2016 au fost dezvelite doar primele straturi ale învelișului de bolovani.

În laboratorul Institutului de Arheologie a fost cercetat mormântul central din tumulul 41, salvat în 2016 într-un bloc de pământ. Acest mormânt de incinerare într-un vas folosit ca urnă, depus cu gura în jos, conținea un colier deformat și două inele de buclă de tip C cu un capăt lățit.

La marginea de nord-vest a tumulului 41 s-au identificat în 2016 și s-au cercetat în 2017 două gropi adânci, dreptunghiulare, notate provizoriu Mor. M 4 și Mor. M 6, cu pietre în umplutură și vase depuse pe fund, fără cărbuni sau oase umane, cea de-a doua cu pietre așezate în formă de zid pe margini și adâncită în stratul steril până la peste 90 cm (fig. 2). Aceste gropi sunt cunoscute în cultura Monteoru și sunt numite convențional morminte-cenotaf -nota 3. Aceeași structură au și mormintele cenotaf Mor. M 1 și Mor. M 7, al doilea având de asemeni pietre așezate în formă de zid pe margini, ambele fiind acoperite de tumulul 42. În schimb Morm. M 2 și Mor. M 5 sunt de fapt depuneri de câte două vase în humusul antic, pe pământul steril. Mor. M 3 de sub tumulul 41 consta din două vase sub care se adâncea groapa umplută cu pietre; pe fundul acesteia, sub un vas mic, s-au găsit oase incinerate, cenușă, cărbuni, pietricele și fragmente ceramice (fig. 3).

Mormintele Monteoru Mor. M 2-3 și 5, cercetate în 2017, par a fi dispuse în jurul unei gropi naturale; gropile mormintelor străbat humusul antic și sunt adâncite în stratul de pietriș al platoului. Tumulii 41 și 42 au suprapus aceste morminte, dar și alte morminte Monteoru, descoperite în 2016, iar în alte cazuri, mormintele Monteoru sunt amenajate în movila de pământ de sub învelișul de bolovani sau taie învelișul de bolovani al tumulilor (cum este cazul mormântului central din movila 41).

Sebastian Morintz a descoperit în 1957 la marginea tumulului 19 două morminte Monteoru iar movila avea în centru o groapă care se adâncea din învelișul de bolovani până în pământul steril și era umplută cu bolovani; această groapă era jefuită. Tumulul a fost înălțat dintr-un strat de pământ conținând fragmente ceramice Monteoru, suprapus de un strat de pietre. El a fost datat, fără argumente, în perioada hallstattiană târzie. Deoarece gropi similare au fost găsite în tumulul 42, cercetat în 2016, ele datându-se în perioada necropolei culturii Monteoru, tumulul 19 poate să fi fost construit de către purtătorii acestei culturi. S. Morintz a săpat în apropierea tumulului 19 un șant lung de 35 m, lat de 1 m și adânc 0,30-0,35 m, în care

însă nu s-au găsit nici morminte, nici materiale arheologice, problema legăturii dintre movile și mormintele plane ale culturii Monteoru rămânând astfel deschisă -nota 4.

Cercetările din 2016-2017 au arătat că tumulii 39-42 au fost înălțați în perioada culturii Monteoru, movila 40 fiind construită deasupra unei gropi adâncite în stratul steril, cu vase depuse pe fund, iar movilele 41 și 42 au fost înălțate peste sau în legătură cu morminte de incinerare (în groapă sau în urne) și morminte cenotaf ale acestei culturi.

În 2017 s-a încheiat cercetarea tumulului 39, începută în 2016. Măsurat la suprafața solului tumulul avea un diametru de 10,7×13 m și o înălțime de 0,74 m, fiind situat pe o pantă coborând dinspre sud-vest spre nord-est. Stratigrafia tumulului este asemănătoare celorlalte movile ale necropolei, anume pe stratul de pietriș al platoului a fost depusă o movilă de pământ roșu-cafeniu peste care s-au depus straturi succesive de bolovani (fig. 4). Movila conține doar morminte-cenotaf: nouă depuneri de vase, asociate într-un caz cu piese de port, situate în gropi simple, rotunde sau dreptunghiulare, cu amenajări de pietre, fără urme de oase sau cenușă. Chiar sub învelișul de bolovani, pe movila de pământ, s-a descoperit un vas mare, pântecos, depus cu gura în sus, parțial distrus de groapa mormântului 8, a cărei groapă rotundă strabate atât învelișul de bolovani cât și pe cel de pământ și se adâncește în stratul steril. Alte trei morminte aveau gropi rotunde care pornesc din movila de pământ a tumulului și se adânceau (până) în stratul steril, având vase depuse pe fund: MP, MorM 1 și M 7. Patru morminte s-au conturat sub învelișul de pământ al tumulului ca fiind complexe dreptunghiulare de pietre, având pământ în umplutură și adâncindu-se în stratul steril: M 3 – M 5. În M 5 nu s-a găsit nici un obiect, în M 4 și M 6 s-a depus câte un vas ceramic, iar în M 4 s-au depus trei vase ceramice, două inele de buclă și două brățări (fig. 5).

Prezența exclusivă a ritului incinerării în cazul înmormântărilor de la Bârsești-Vrâncioaia este o noutate în cultura Monteoru, caracterizată prin predominanța înhumației în proporție de 93,65 % și a cimitirelor plane -nota 5. Morminte tumulare sunt atestate în această cultură în punctul „La arini”, la nord-vest de satul Bârsești, unde sunt menționate două movile construite din piatră în faza Ic3 a acestei culturi -nota 6. Datele obținute din tumulul 19, arată folosirea necropolei în faza Ic2, iar datarea calibrată a probelor de carbon radioactiv din oasele arse corespunde intervalului 2011-1782 a. Chr. (cu probabilitate de 68,2 %) -nota 7. Restaurarea și prelucrarea întregului material ceramic, rezultat din noile săpăturile arheologice de pe platoul Dumbravă, nu sunt încă încheiate, totuși datele preliminare disponibile indică o durată îndelungată a folosirii spațiului funerar.

Tumulul 41 și 39 erau relativ mari pentru standardele necropolei de la Bârsești; ei conțineau 28 m³ și, respectiv, 24,4 m³ de bolovani, însă structura primului, 41, arată că este vorba de trei movile alăturate. Tumulul 40 conținea 11,7 m³ de bolovani, iar tumulul 42 doar 3,8 m³.

Întrucât cercetările de până acum de pe platoul Dumbravă nu exclud posibilitatea existenței unor morminte plane Monteoru, în 2017 au fost săpate trei secțiuni paralele, lungi de 10,74 m, 10,54 m și 9,66 m și late de 1,5 m, între care s-au păstrat martori de 0,6 m lățime, situate imediat la sud de tumulul 41, între tumulii 40 și 42 (fig. 1). Ulterior au fost săpați și martorii intermediari, suprafața totală săpată de 47,9 m² fiind cercetată până la o adâncime de 0,4-0,52 m. Sub stratul de humus, care conținea fragmente ceramice atipice, s-a săpat în stratul de pietriș al platoului, fără urme antropice, și nu s-a găsit nici un mormânt. În 2018 urmează a se săpa sondaje pentru a descoperi eventuale morminte ale culturii Monteoru. Având însă în vedere densitatea mormintelor Monteoru în zona tumulilor cercetați, este de așteptat lipsa înmormântărilor în zonele fără movile. Probabil că necropola Monteoru de pe platoul Dumbravă constă din morminte suprapuse de tumuli sau situate în imediata lor apropiere.

Problemele nesoluționate până acum privind datarea tumulilor noi indentificați necesită continuarea cercetărilor arheologice în 2018 pe platoul Dumbravă.

Bibliografie

- Gh. I. Cantacuzino, CercetArhBuc, 8, 1986, p.127-133.

Note

- 1) Această lucrare s-a realizat cu sprijinul Autorității Naționale Române pentru Cercetare Științifică, UEFISCDI, proiectul numărul PN-II-RU-TE-2014-4-1602 (Înmormântări și obiceiuri funerare în perioada Hallstattului târziu la Dunărea de jos) și al Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan” din București.
- 2) Tumulul 41 a fost considerat în mod eronat ca fiind înălțat în perioada hallstattiană târzie datorită faptului că mormântul său central nu a fost dezvelit, ci salvat într-un bloc de pământ, încă nedesfăcut atunci când a fost scris precedentul raportul preliminar (Teleaga et alii 2017, 24, fig. 2).
- 3) Motzoi-Chicideanu 2011, 397, 429, pl. 189-190.
- 4) Morintz 1957, 83-90; Morintz 1959, 233.
- 5) Motzoi-Chicideanu 2011, 429-430.
- 6) Morintz 1961, 205-206, fig. 4; Motzoi-Chicideanu 2011, 75.
- 7) Teleaga et alii 2015, 8.

Informații suplimentare online

[Raportul 5955 din cronica.cimec.ro](#)
[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
